

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejemam, velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.

Marčnino in oznanila (inserte) prejema upravištvo in ekspedicija v „Katol. Tiskarni“ Vodnikove ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semenških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izven nedeļe in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 231.

V Ljubljani, v ponedeljek 9. oktobra 1893.

Letnik XXI.

Belo-modro-rudeči trak — demonstrativen!?

V soboto smo že omenili razsodbe ministerstva notranjih stvari, s katero potrđi odlok c. kr. nižjeavstrijskega namestništva, ki slovenskim dijakom na Dunaju ne potrđi pravil slovensko-katoliškega akademičnega društva „Danice“. Kot vzrok za to navaja nižjeavstrijsko namestništvo slovenski poslovni jezik, katerega zahtevajo društvena pravila, odlok ministerstva pa temu še dostavlja, da ima priložen društveni znak — belo-modro-rudeči trak — demonstrativen pomen.

To je torej najnovejši dokaz krasne jednakopravnosti, katero neki vživajo vsi avstrijski narodi!!

Ko je nižjeavstrijsko namestništvo s svojo naredbo z dne 11. junija 1893 ševt. 35.697 prepovedalo ustanovitev „Danice“ radi tega, ker je deželni jezik nižjeavstrijski nemški, društveni poslovni jezik pa ima biti po § 22. načrta pravil slovenski, tačas mislili smo, no, moj Bog, namestništvo sodi pač kot najvišja nižjeavstrijska upravna gosposka po svoje. Nikdar nismo mogli misliti, da bode tudi visoko ministerstvo, kateremu je v prvi vrsti nalog čuvati nad strogim izpolnjevanjem državnih zakonov, pritegnilo razlogom c. kr. namestništva nižjeavstrijskega! O nasprotnem prepričal nas je odlok omenjen na čelu tem vrstam.

Pridržujemo si izpregovoriti obširneje o zakonitosti razlogov ministerstva. Danes vprašamo le:

Živi li v kateri izmed kraljevin in dežel zastopanih v državnem zboru jurist, kateri bi trdil, da zakon z dne 15. novembra 1867, drž. zak. št. 134 ni državnotemeljni zakon, da je veljaven le za nižjeavstrijsko nadvojvodino, v kateri je deželni jezik bajé nemški?

Ali je snovano „Slovensko-katoliško akademično društvo „Danica“ na Du-

naju“, čegar geslo je: „Vse za vero, dom, cesarja“ po svoji smeri, po svoji uredbi protizakonito, protipravno ali državni nevarno?

Kaj je navedlo ministerstvo k tej razlagi državnotemeljnih zakonov, osobito členov 12. in 19. zakona z dne 21. decembra 1867, državnega zakona št. 142?

S čim je zakrivil slovenski narod, da se mu nudi tako ravnanje? Ali je prepovedalo ministerstvo društvo morebiti radi tega, ker je katoliško? Na vsa ta vprašanja odgovora ne bomo ostali dolžni.

Osnovni odbor pritožil se bode proti ministerstvu na državno sodišče. Našim gg. državnim poslancem pa prepuščamo v tej zadevi zahtevati pojasnila koj v prvi seji državnega zbora.

Kot posebnost omenjamo še, da si je pridržalo visoko ministerstvo izmed rekurzivnih prilog samo jedno, to prilogo smatralo je za „unentbehrlich“, ta priloga torej leži pri administrativnem aktu kot corpus delicti. In kakošna je ta priloga? Prazna pola papirja, na katero je prilepljen 10 cm. dolg kos belo-modro-rudečega traku! Risum teneatis, amici!

K sklepu za danes le še nekaj besedij. Vrli naši akademiki, ki so se zbrali okolu osnovalnega odbora za „Danico“, so pač vedeli, da bodo morali zaradi svoje odločnosti marsikaj nasprotovanja pretrpeti. Znano jim je bilo, da bo naše liberalno glasilo z vso silo udarilo na akademike, ki si hoté v smislu resolucij prvega slovenskega katol. shoda osnovati društvo, ki bo poleg narodnosti, vede in kolegijalnosti gojilo tudi versko stran.

To je storil „Narod“ v obilni meri. Slikal je naše vrle značajne akademike kot hinavce in izdajice slovenskega naroda; odbor „Slovenije“ se je celó toliko spozabil, da je že naprej sklenil nobenega občeovanja imeti z novoustanovljeno „Danico“, z onim društvom, ki se mora za čast in jednakoprav-

nost slovenskega jezika že pri svojem ustanavljanju več boriti, nego je za to imela priliko „Slovenija“.

Iz tega ozira je prav, da imajo snovatelji društva „Danice“ tako trnjevo pot. Naj pokažejo slovenskemu svetu, da ima domovina slovenska najznačajnejše in najbolj neustrašene in delavne sinove uprav v vrstah tako zvanih — brezdomovincev, s kakoršnimi je pitala napredno - narodna stranka tudi naše akademike-„Daničarje“!

Niso se pa nadejali ti vseučiliščniki, da jim bo toliko ovir stavilo politično oblastvo. — Vladi morajo pač biti znane razmere na Slovenskem. Vedeti mora, kako dosledno da jadra naša narodno - napredna stranka za Mladočehi. Vedeti mora, da ima ta stranka v akademični mladini najtrdnjšo podporo. Vse to bi vlada morala vedeti. Toda ista vlada, ki je sedaj prisiljena, v ječo zapirati češko mladino, ki je nahujskana po mladočeških listih, sedaj žrtva izjemnega stanja, ne dovoli slovenskim akademikom na Dunaju dijaškega društva, ki se je ustanovilo uprav v ta namen, da akademično mladino ubrani pred tem nevarnim tokom!

Ali ne vé vlada, da se s takim ravnanjem tira tudi trezno misleča akademična slovenska mladina v radikalen tabor?

Mi opozarjamo na to odločevalne kroge z vso odločnostjo ter izjavljamo že danes, da bomo storili vse in z nami tudi slovenski državni poslanci, da se varuje čast slovenskega imena pred tujim svetom, da se brani naša značajna akademična mladina ter da sme prosto, kakor druge deželne zastave tudi na Dunaju dičiti prsi naše akademične mladine trak belo-modro-rudeči!

Iz državnega zbora.

Na Dunaju 10. okt. 1893.

Davčni odsek.

Ker ni prišlo potrebno število članov tega odelka skupaj, ni še do danes mogel zborovati polni odsek,

LISTEK

„La dame aux camélias.“

V soboto predstavljala se je v slovenskem gledališču „Dama s kamelijami“. Dejanje vrši se v sredi mej pariškim demimonde. Mej ponočnjaškimi obrazi — grizetami in bonvivanti, ki dajejo svojim izvoljenkam toliko in toliko tisoč frankov na leto, ne da bi prav za prav sami vedeli zakaj — opazimo v pričetku igre komaj glavno osebo Marguerite Gauthier, „la dame aux camélias“. Dama iz demimonde, kakor vse njene prijateljice, ne razlikuje se v prvem dejanju od teh v prav ničemer, izven da more vsled svojih malo verjetnih odnošajev k vojvodi de Mauriac razkošneje živeti nego one. Slučajno se seznani z nekim Armandom Duval — z neznatnim značajem polnim psiholoških nasprotstev in nezmožnostij — kateri jo je že dve leti rad videl, ne da bi ona vedela za to. Konečno vrača mu Marguerita iskreno ljubezen. Ž njim gre v neko letovišče, mej tem pa na skrivnem prodaja razkošno hišno opravo in svoje naličje, hoteč poplačati svoje dolgove in se iz ljubavi do njega popolnoma odtegniti dosedanjemu svojemu nerednemu življenju. Armand zvé to in skrivaj naroči svojemu

notarju, naj prepíše njegovo imetje, katero je imel po materi, na Margueriti. Po notarju zvé Armandov oče g. Duval za celo ljubezensko afero svojega sina in razjarjen hiti k Marguerite. Toda že mej razgovorom ž njo prepriča se, da jo je krivo sodil, da ona v resnici ljubi njegovega sina in ne njegovega premoženja. Prosi jo, naj bi z ozirom na njegovo hčer — Armandovo sestro — in z ozirom na dobro ime cele rodovine, odrekla se Armandu.

Marguerite se junaško odpové lastni sreči, obljubi g. Duvalu, da ne bode Armandu nikdar razodela, da ga še vedno ljubi in da se mu je le na prošnjo njegovega očeta odpovedala, ter piše Armandu pismo, češ, da ga je prevarila, ker ljubi v resnici sovražnega de Varville. Armand je obupan in razjarjen, da ga je Marguerite izdala radi denarja.

Isto tako obupana je tudi Marguerite, in da bi vsaj nekoliko pozabila svojo zgubo, nadaljuje poprejšnje svoje razkošno življenje, ne mené se za svojo bolezen, katero si je bila nakopala. Na nekem balu snideta se zopet. Zvesta svoji obljubi, dani njegovemu očetu, zagotovi mu zopet, da ljubi edino le Artuja de Varville in sicer radi njegovega premoženja. V svojem gnjevu vrže ji Armand v pričo cele družbe pest bankovcev pred noge in plane venkaj. Dvoboj mej njim in mej Varvilom. G. Duval

zvé o novem dokazu plemenitosti Margueritine in ne ustavlja se več zvezi svojega sina ž njo. Toda mej tem zbolela je je Marguerite prav nevarno. In na novo leto, ko se je poročila njena prijateljica Nichette, prišel je zopet k njej Armand. Umrla je v njegovem naročju, želeč mu, da bi našel kedaj ljubečo devoj in v srečnem zakonu užival ž njo srečo, katera njej ni bila usojena.

To je dejanje „Dama s kamelijami“, ako moremo sploh govoriti o kakem dejanju. Drama v pravem pomenu besede to ni, pač pa dolga vrsta umetno naslikanih krajših dramatičnih prizorov, ki so morebiti sami po sebi mogoči in pravilni: v taki zvezi kot so sedaj, pa so brez dvojbe večinoma neutemeljeni in ravno vsled tega tudi neverjetni. Alexandre Dumas filis je znan po finem svojem opazovanju in izvrstnem slikanju posameznih pojavov duševnega življenja človekovega. Psiholog v ožjem smislu besede, ki bi po vsebini značaja svojih junakov z jekleno doslednostjo izvajal njihova dejanja, pa on ni: vsaj v svoji „La dame aux camélias“ se ni pokazal takega. Učinek igre pa kljub temu ni neznamen.

Občinstvo — vzlasti dame — je vselej ganjeno. Gledalec kaj rad prezre nedoslednosti in vsakovrstne hibe v risanju značajev; vrhu tega pa je igra še sentimentalna: in to je glavna stvar! Glavna ju-

pač pa pododsek, ki je nadaljeval posvetovanje o njemu izročenih paragrafov, osobito o § 216, h kateremu se je mnogo prenapredb nasvetovalo. Že pred razhodom poleti, razpravljal je odsek o tem paragrafu, vendar ni mogel zjediniti se za formuliranje tega paragrafa, ki določuje o načinu velitev v davčne komisije. Osobito se je ugovarjalo od nekaterih, da bi pri prvih osnovnih volitvah imeli glasovati tudi taki, ki skoro gotovo ne bodo spadali pod novi osebni davek. Zato je pododsek naprosil. ces. vlado, da predloži pododseku izdelan izkaz o vseh onih davkoplačevalcih, od katerih se ima pričakovati, da pridejo pod novi osebni davek. Za podlago izračunavanja vzela se je svota, da kedo plačuje zemljarine in domarine nad 100 gld.; ali kedo plačuje na obrtarini in prihodkarini nad 30 gld., ker od takih bi smela večina že priti pod novi osebni davek, osobito ako niso zadolženi.

Finančni minister zaukazal je sestaviti tak seznam, katerega je v današnji seji razdelil in iz katerega je marsikaj zanimivega pouzeti. Žal mi je, da ni za Kranjsko nikakega izračunavanja, pač pa so tudi one številke zelo poučljive in vredne, da jih vsaj nekatere tu navedem, ker z nova potrjujejo našo nado, da ogromna večina naših delujočih nižjih kmetskih in tudi obrtnih stanov ne bo imela nositi novega osebnega davka.

Sešteti so vsi davkoplačevalci, kolikor skupno raznih davkov kedo plačuje in tako se je našlo, da n. pr. v celem političnem okraju Imoski v Dalmaciji je le 20 posestnikov, ki toliko davka plačujejo, da se bodo smatrali sposobne za novi davek. Tudi polit. okraj Sinj ima le 36, okraj Pulj v Istri 155, okraj Pazin 89, okraj Cles na juž. Tirolskem 71, okraj tarnopolski v Galiciji 114, okraj Przemysl 115 okraj Kolomea 122, takih gospodarjev; zdatne številke pa najdemo n. pr. v okraju Dunajskega Novega mesta 1213; v okraju kolinskem na Češkem 564, v topliškem 1481 itd.

Te številke kažejo veliko razliko, zato bo tudi težavno za vse kronovine enakomerno nastaviti način, izvrševanja volitev v davčne komisije.

Po daljši razpravi obveljalo je, da ima slehern plačevalec osebnega davka pravico tudi pismenim potom oddati svojo glasovnico, katero enako, kakor je običajno pri volitvah v trgovinsko zbornico vposlje volilni komisiji. Sprejelo se je nadalje, da imajo za v prvo, ko še ni nikakih zagotovljenih proračunskih tal, kedo pride v ta davek, pravico do glasovanja za prvotno davčno komisijo le oni, ki vložijo napovedbo ali fasijo, iz katere se sodi, da bodo podvrženi novemu davku.

Volilci razdelijo se v tri razrede in sicer v prvi (najvišje obdačeni), v drugega, ki plačujejo drugo tretjino in v tretjega, ki skupno plačujejo tretjo tretjino vsega osebnega davka, in vsak razred voli enako število članov za davčno komisijo izmed svojega razreda. Tako bo nekako še najbolj zajamčeno, da bo vsak razred imel svoje zastopnike, naj premožnejše ali najvišje obdačeni svoje, srednji svoje in najnižje obdačeni tudi svoje. Po prvotnem načrtu bilo je, da bi župani volili take komisije; toda

nakinja je kljubu moralni svoji propasti zmožna najnesebičnejše ljubezni in najplemeniteje požrtvovalnosti, koje od nje ne bi pričakoval nihče. Istotako je tudi z drugimi osebami. Glavna moč uprizorjene igre obstoji tedaj ravno v tem, kar moramo na tisknem delu grajati: v pretiravanju in nedoslednosti značajev. — Gledé tendence igre, menimo, da nam po teh podatkih ni potreba izgubiti nobene besede.

Pri sobotni predstavi bila je gledišče skoraj polno. O gospej Borštnik-Zvonarjevi (Marguerite) in g. Borštniku (Armand) skoraj ni, da bi govoril. Kakor vselej, rešila sta tudi v soboto svoji vlogi mojsterski in občinstvo kazalo jima je zaslužen pohvalo. Gosp. Borštnik zdel se nam je pričetkom malo preflegmatičen: a to je zapisati bolj na rovaš igri sami, nego njemu. Gosp. Danilo (Varville) rabil je na nepravih mestih preveč patosa, g. Verovšek (Armandov oče) pa je bil brez potrebe preokoren. Gospice Polakova (Nichette), Nigrinova, Slavčeva in gospa Danilova rešile so svoje vloge prav povoljno. Gosp. Šturm (grof de Giray) je še vedno stari in ne napreduje v teku časa prav nič, manjše vloge pa so izpadle dosti slabo. Ensemble je bil precej dolgočasen in konverzacija premrtva. V obče pa je bil vspeh igre prav povoljen.

—a—

pravičnije je, da slehern davkoplačevalec in sicer za sleherni vrsto izvršuje pravico volilno sam. Tako je tudi pravo, ker mnogo je županov, ki sami nikdar ne bodo imeli plačevati osebnega davka, ker nimajo tolikih dohodkov. Zato bi bilo krivično, da bi oni postavljali ali izvolili komisijske člane, ki bodo presojevali in odmerjali, koliko bo kedo plačevati imel osebnega prihodninskega davka. Po nasvetu pa, katerega je danes sklenil predlagati pododsek, bodo dotični prizadeti sami izbirali si svoje zaupnike.

—b.

Poročilo poslanca Vilj. Pfeiferja na shodu volilcev v Gradacu.

Državni in deželni poslanec g. Vilj. Pfeifer je sklical shod svojih volilcev v Gradac. Vkljub zelo neugodnemu vremenu zbralo se je nad sto veljavnih mož na shodu.

V glavnih potezah je govoril gosp. poslanec nekako tako-le:

„Poudarjal sem na novomeškem shodu med drugimi tri nadloge, ki nas hudo tarejo: vnanjo konkurencijo, državne dolgove, pretežno breme oboroževanja.

Gledé prve točke govoril sem kot zastopnik vinorodnih pokrajin posebno o nesrečni trgovinski pogodbi z laškim kraljestvom, o oni pogodbi, ki dopušča, da se uvozna carina za jako ceno laško vino znižuje od 20 gld. na 3 gld. 75 kr. (100 kil ali 100 litrov).

Vsaka stvar se dá razsojati različno, in tako se je sodilo o tej pogodbi tudi pri nas različno, smemo pa trditi, da so pohvalni glasovi ostali osamljeni vsaj po vinogradnih deželah.

In jaz sem še vedno globoko prepričan, da ona pogodba znižane carine ni in ne more biti dobra, ker ni dvojbe, da vpliva na ceno naših avstrijskih vin in tako tudi na obnovev naših uničenih vinogradov.

Marsikateri se ne bo tako hitro odločil obnoviti uničeni vinograd, potrositi za en oral novega nasada 800—1000 gld., ko ne zná, če bo spečati zamogel novo pridelano vino po primerni ceni.

Le vprašajte vinogradnike vinorodnih dežel, posebno iz Istre, Dalmacije, Tirolske, kaj pomeni zanje znižana carina? Kdor je prej prodajal liter vina po 18—20 kr., ga sedaj komaj po 12 kr., med tem, ko je v Dalmaciji mnogo zalog vina, ki se spečati ne dá.

Gotovo se potoči vsaj toliko manj domačega vina, kolikor se tujega uvaža; naš dragi denar pa gre za tuje vino v tuje kraje.

Ce se domači izdelki umikajo ptujim, se težko zopet vdomačijo, kar opazujemo na svojo žalost pri obleki, ki se je n. pr. v kočevskem, krškem okraju še pred nekoliko desetletji izdelovala iz trpeznega domačega platna, sedaj pa iz slabejšega štačunskega (tovorniškega) blaga, — težko, da doživimo, da se zopet vdomači lepa narodna nošnja, ravno tako se je bati, da ne pridobi zopet prejšnje veljave naše vino; je-li to Vam koristno, bodete sami lahko razsodili.

Tolaži nas vsaj to, da je navedena pogodba sklenjena na 12 let, — ki bodo preminila, kakor nekda 7 let lakote in hudega pomanjkanja v Egiptu (po zgodbah sv. pisma).

Gledé vedno rastočih državnih dolgov sem poudarjal, da je treba omejiti to silno zadolževanje in misliti na odplačila, da ne bodo vsakoletne ogromne obresti požirale velik del naših državnih dohodkov.

(Govornik tu obširno po številkah primerja direktne davke, koleke in pristojbine, katerih skupna svota (po preudarku leta 1892) približno doseže vsakoletne obresti v okroglem znesku 165 milijonov goldinarjev; omenja, koliko obrestij roma vsako leto izvan cesarstva, poudarja, kako bi se dali zmanjšati državni dolgovi itd.)

Zatorej sem tudi izrazil svoje pomisleke proti vpeljavi zlate denarne vrednosti, zlasti zato, ker za tako vravnavo nimamo zlata, ga treba kupiti in zadolžiti se zopet, s tem pa pomnožiti vsakoletne obresti.

Pa tudi drugi važni pomislek me je vodil — vsi vemo, da je moral za blaga, ki se uvažajo k nam čez mejo, n. pr. iz Švice, Francoskega itd., prijemnik, oziroma tisti, ki je rabil blago, plačevati carino v zlatu; ali taki prejemniki so bili večidel trgovci ali bogati ljudje, sedaj pa po vpeljavi zlate denarne vrednosti, zaradi katere se je trebalo zadolžiti, pade to breme vsled zadolževanja in njega

posledice obrestovanja na vse davkoplačevalce, tako, da sedaj ne trpi samo bogatin, mar trpi veliko več siromašni davkoplačevalec, kateremu je težje plačevati krajcar, kakor bogatinu goldinar.

Poudarjati treba pa še to, da se namen vravnave, žalibog, ni, in kakor kaže, tudi kmalu ne bo dosegel; namen ravno te uravnave je bil ta, da po tej vravnavi zgine takoiimenovano ažijo, in sedaj vidimo, da se to ni zgodilo, ker imamo danes 5%.

Ali tega ažija morebiti še ni konec, vsled tega, ker je cena (vrednost) srebru v novejšem času padla na nečuten način, nameravajo nekatere države, kjer so imele sedaj srebrno ali takoiimenovano mešano valuto, tudi vpeljati zlato denarno vrednost; potreba (povpraševanje) po zlatu bode torej postala tako velika, da množina zlata ne bo mogla zadostiti potrebi, in vsled tega se bo podražilo zlato v taki meri, da se to dandanes še proračunati ne dá, in tudi ne, če bo zadostovalo posojilo okroglih 183 mil. gld. v zlatu, katerega sme najeti vlada vsled državnega zakona z dné 2. avgusta 1802.

Tedaj sem v državnem zboru protivil se temu novemu bremenu kot nasprotnik vednega zadolževanja, ravno tako tudi, kakor znižani carini na uvoz laškega vina kot poslanec vinorodnih pokrajin, — smel sem to storiti, ker me naš klub v teh slučajih ni vezal tako, da sem lahko tudi prosto proti govoril in proti glasoval, kakor spričujejo zapisniki državnega zbora.

Ravno tako sem svaril v letošnjem zasedanju delegacije pred rastočim vojnim bremenom, in nikdo me ne more kriviti, če je moj glas ostal glas vpijočega v puščavi.

Nadejam se pa, da pride čas, ko bodo tudi države prepričane, kakor smo mi še danes, da tolikega bremena več prenašati ne moremo.

Vsaj znate, da imamo veliko svojih nujnih potreb, za katere bomo izdati morali veliko denarja. Morali bodemo preskrbeti kraškim krajem dobre pitve vode, tako, da bode doprinasala država večji del troškov, manjši del pa dežela in udeleženci nadaljevati se mora dolenska železnica, da bode v zvezi s hrvatskimi železnicami in tako postala važni del svetovne železnice; potem bode tudi Belakrajina oživljena, njeni pridelki bodo se lahko spečavali in blagostanje tega, žalibog, zapuščenega kraja bode rastlo; rastla bode vrednost zemlje in torej tudi sredstva za obnovev vinogradov uničenih po trtni uši, in daj Bog, naši otroci dočakajo srečnejših časov, kakor jih imamo mi.

Seveda bi morali dobivati več podpore od vlade, bodisi v denarjih ali ameriškanskih trtah, ter doseči večje olajšave za nove trane nasade, n. pr. da se razširja sedanja desetletna prostost zemljišnega davka za nove nasade, zlasti v slučaju poškodovanja po toči ali po drugi nezgodi; vrediti bi se morali tudi odnošaji, v katerih je n. pr. uživalec cerkvenega vinograda, kakor župnik, duh. pomočnik ali cerkev, dalje tisti oče ali mati, ki sta si izgovorila užitek kakšnega vinograda, pa ga sedaj iz lastnih sredstev ponoviti ne moreta.

Kot ud dotičnega vinorejskega odseka v državnem zboru si bodem prizadeval v tem smislu ter stavil primerne predloge, in želim, da bi me drugi tovariši krepko podpirali.

Ne tajim, da bo za rešitev tega vprašanja treba mnogo napora, saj veste, koliko je trebalo govoriti, da se je sklenila postava, po kateri se mora odpisati zemljišni davek od vinograda poškodovanega po trtni uši ravno tako, kakor se odpisuje davek po ognju, toči in povodnji.

(Govornik tu omenja, da prej po postavi z dné 6. junija 1888 je to bilo dano vladi na dobro voljo, — smela je odpisati davek, če je hotela; — sedaj pa vsled zakona 3. oktobra 1891 mora; dalje poudarja zakon gledé brezobrestnih posojil v ta namen, da se vinogradi po trtni uši uničeni zopet ponove itd.)

Že ta na videz malenkostna vprašanja, ki se tičejo le vinorodnih dežel, delala so mnogo preglavice prej, ko se je vlada pustila omehtati.

Še težavnejša bo omejitev proste ženitve in prenapredba domovinske pravice, če prideta na dnevni red ta dva vprašanja.

Vsak razumnik bi moral želeti, da se omeji prosta ženitev, ki je jeden glavnih vzrokov rastoči revščini in nerazmerni množitvi ljudstva, ko sredstva za življenje ne rastejo v tej meri, ker jeden oral posestva — kakor sem tudi na novomeškem shodu

omenil — ostaje vedno jednako velik, a ljudij mora prerediti vedno več.

Ce se posreči povoljna rešitev teh dveh vprašanj, odvalilo bi se občinam veliko breme in dobila bi se sredstva za marsikaj drugega koristnega. Prihranilo bi se tudi mnogo troškov z vpeljavo pol dnevnega pouka na deželi, kakor sem to obširneje razvil v letošnjem deželnem zboru — poslanec tukaj obširno poudarja troške, primerja učne vspehe itd. — Za rešitev teh in drugih važnih vprašanj si goreče prizadeva že več let konservativna stranka, k kateri se štejem tudi jaz, odkar sem — po nesrečnem bratskem prepiru 1873. leta — nekoliko let pozneje vstopil v Hohenwartov klub in do danes ostal v njem.

Takrat okoli leta 1876 — 1877 nas je zjedinił nasprotniški pritisek in mnogo let smo složno delovali in vodili svoje poslance po istem programu.

Ko pa je le nekoliko odnehal nasprotniški pritisek, se je začel zopet nesrečni prepir, ki je tem nevarnejši, ko Slovanom nasproti piha ojstreja vladina sapa.

V državnem zboru nahajajo se kranjski narodni poslanci v Hohenwartovem (konservativnem) klubu, med tem ko so se v deželnem zboru nekako ločiti pričeli v dva tabora; že to dokazuje, da ta ločitev ni potrebna in da bi se je lahko izognili tudi doma, če bi le resne volje bilo dovolj. Jaz sem in bodem vedno delal za slogo in spravo; da sami sebe ne slabimo dalje ter tako odkrivamo svojo slabost na veselje premnogih naših nasprotnikov in na svojo škodo.

Malo nas je, vezani smo jedni na druge, da le v slogi moremo kaj doseči. Brez sloge smo onemogli in sami sebe prodajamo nasprotnikom, proti katerim so se sveto borili dolgo vrsto let najbolje naši možje duhovnega in posvetnega stanu ter v taki slogi budili in vodili mili naš slovenski narod v trdi nadi na milejšo njegovo bodočnost. Nehvaležni bi bili, če bi pozabili njihove nauke in zavrgli njihove napore ter uničili sad mnogoletnega njihovega truda.

„Vse za vero, dom, cesarja“ bilo je geslo, sveto vsakemu narodnjaku od zavednega priprostega kmeta do najvišjega sinu našega naroda.

V složni požrtvovalnosti za sveto svojo stvar priborili smo nekoliko uspehov v kulturnem, narodnem in političnem življenju.

Naša bratska nesloga pa vse te pridobitve stavlja v nevarnost in nam grozi, da onemogli podpademo sovražnim protinarnodnim vplivom in da se nam zatemni nebo, ko se je komaj nekaj jasnosti začelo.

V slogi najdemo tudi medsebojno potrpežljivost, ki je gotovo potrebna, da se duhovi blaže iz miré. Seveda potrebujemo tukaj nekaj samozataje. Ali katero dobro, katero veliko delo pa take samozataje ne potrebuje?

V vsej zgodovini človeškega življenja ne najdemo velikega dela brez samozataje. Vidimo pa jasno, da propadajo posamezniki, narodi in njihove kulture, če samozataje in požrtvovalnosti ni več med njimi, če divjaje le strasti in gospoduje prepir. Ponašljam torej v slogi in bratovski ljubezni je naša moč naša rešitev.

Govornik omenja različne odseke v deželnem zboru, davčni, obrtni, vinorejski, kazenski itd., v katerih si delé slovenski poslanci svoje delo itd.

Zahvaljuje se volilcem za mnogobrojno udeležbo v kljub slabemu vremenu, opozarja konečno, naj volilci svoje želje, zahteve itd. prijavijo, opozarja na važnost peticij ter povpraša po željah in potrebščinah volilcev.

Politični pregled.

V Ljubljani, 9. oktobra.

Nov mladočeški dnevnik. Vedno pogosteje se sliši zahteva, da se naj osnuje nov mladočeški dnevnik. Že mnogi niso bili zadovoljni z Gregrovim glasilom, ki vse terorizuje. Večkrat je že kdo izrazil željo, da se osnuje nov mladočeški dnevnik, da dr. Gregr ne bode mogel po svoji volji delati javnega mnjenja. Pritisek od Gregrovih privržencev je pa zatrl hitro vse take namere. Gregrovi nasprotniki v mladočeški stranki pa mislijo, da je sedaj, ko je izjemno stanje v Pragi, prišel pravi čas, da se izvede, kar želé. „Narodni Listi“ pri svoji zmernosti več ne zadoščajo nalogi svoji. Poleg tega je pa treba češkega dnevnika kje zunaj Prage, da bode objavljaj mladočeške govore v državnem

zboru, ker jih „Narodni Listi“ vsled izjemnega stanja ne bodo mogli. Novi list naj bi izhajal na Dunaju. Dr. Gregr se seveda jako upira takim nameram, ali ne vé se, če bode mogel zmagati druge.

Izjemno stanje na Češkem. Ne ve se, kako bodo glasovali češki veleposestniki, ko predloži vlada predlogo o izjemnem stanju na Češkem. Nekateri listi so poročali, da bodo veleposestniki glasovali proti izjemnemu stanju ali pa se glasovanja ne udeležé. Dunajski „Vaterland“, ki ima zveze s češkimi veleposestniki, v poslednjih številkah z veliko odločnostjo zagovarja izjemno stanje, ki ne krati svobode češkemu narodu, temveč je le zajezilo nekatere zlorabe in pred vsem onemogočilo hujskačem njih delo. Iz pisave dunajskega „Vaterlanda“ bi se dalo sklepati, da bodo mnogi veleposestniki glasovali za izjemno stanje, ker je zmatrajo za potrebno, da se ohrani red. Z navadnimi sredstvi bi se red bil dal težko več ohraniti. Proglašenje izjemnega stanja že kaže blagodejne nasledke in duhovi v Pragi so se že skoro popolnoma pomirili.

Ogerski državni zbor. Huda debata je bila v ogerskem državnem zboru o vladarjevih odgovorih v Kiseku in Borossebesu. Apponyjeva stranka je pri tej priliki pokazala svojo skrajno predrznost. Njen vodja Apponyi je predlagal adresu, v kateri se sicer v malo zavitih izrazih nič drugega ne zahteva, kakor da naj vladar prekliče svoje nagovore. Omeniti pa moramo, da je Apponyi se posebno izpodtikal nad nekim vladarjevim govorom proti narodnemu šovinizmu. Mažarski listi so vladarjeve besede tolmačili, da so naperjene proti Nemažarom posebno Rumunom. Apponyi je pa vendar čutil, da se lahko obračajo tudi na Mažare in tako priznal, da mažarski šovinizem že prestopa prave meje. Vladarjeve besede bi rad Apponyi imel tako pojašnjene, da se mažarski šovinizem, ki je po njegovem mnenju opora ogerski državi, ne obsoja. Ves govor je pokazal, da od Apponyija do Košutovih pristašev ni več posebnosti daleč.

Bolgarija. Opozicijski list „Svobodno Slovo“ dan na dan napada Stambulo. V vseh teh napadih se pa opazja, da je ves razpor le oseben. Naečelom, katera zastopa sedanjí ministerski predsednik, ne ugovarja opozicijsko glasilo. Le o tem se slišijo pritožbe, da je vlada pritiskala pri volitvah. V koliko so te tožbe opravičene, se ne more vedeti. Znano je, da povsod propala stranka toži o pritisku in tako je tudi v Bolgariji. Došlo je sicer več pritožeb, katere se pa pošiljajo kar knezu, katerega bi radi pregovorili, da odstrani Stambulo. Knez se pa strogo drži ustave in zatorej vse take pritožbe izroči ministerstvu notranjih stvari, da jih reši. Rešitve navadno niso pritoževateljem po godu. Opozicijski svetujejo knezu, da naj odstrani Stambulo in pokliče novo ministerstvo iz raznih strank, katero naj bode razpustilo sobranje in vodilo nove volitve, češ, tako se je že postopalo tudi v Srbiji, Rumuniji in na Grškem. Knez se pa dosti ne meni za take nasvete.

Volitev za pruski deželni zbor se ne udeležé socijalni demokratje, ker je volilni red zanje neugoden. Vsled neudeležitve socijalnih demokratov je pa sploh silno majhno zanimanje za volitve mej berlinskim prebivalstvom. V Berlinu je v volilni zapisnik vpisano 350.000 volilcev in od teh jih je le 738 se prišlo prepričat, če so vpisani. Večini volilcev niso bližajoče volitve prav nič mari. V Berlinu se sedaj dobro vidi, da preomejena volilna pravica uničuje zanimanje za politično življenje. — Kako živahne so pa agitacije, ko se voli državni zbor, za kateri velja občna volilna pravica. Volilni shodi vrsté se drug za drugim, vsaka stranka napenja vse sile za svojega kandidata. Preveč omejene volitve zatorej sploh slabo vplivajo na razvoj ustavnega življenja, kar narodu in državi ni v korist.

Španija in Maroko. Boji pri Melilli so pripomogli, da se bode zopet kaj govorilo o Maroku. Melilla je španska trdnjava na severnoafriškem obrežju. Trdnjava nad tem mestom je oborožena s težkimi topovi in ima močno posadko. Maročani smejo bivati le v spodnjem delu mesta. Mej Španci in domačini v okolici že dolgo ni najboljšje prijateljstvo. Zadnji čas so pa Španci popravljali utrdbe okrog mesta in nove zidali. To je pa vzbudilo mej domačini veliko nevoljo in napali so Španjce. Boj je bil jako krvav. Španija je poslala vojakov v Afriko in zahteva zadoščenja. Stvar se bode pa na dolgo vlekla, ker je sultan sedaj v oddaljeni zelenici Tafíleet, kamor mu jedva v šestih tednih mo-

rajo prinesiti poročilo. Do vojske pač ne pride, ker Španci vedó, da bi potem Angleži in Francozi posegli vmes, ki že dolgo hrepené po kakem kosu maročanske države.

Brazilijska. Položaj v Braziliji je vedno neznošnejši. Poslednje dni so vstaši bombardovali Rio de Janeiro. Z utrdb so pa streljali na ladije. V mestu je največji nered. Vladni vojaki ropajo in požigajo. Pristaše admirala Mella pa zapirajo. Ker ni nobene varnosti več, je pozval angleški zastopnik angleške podložnike, da ostavijo Rio de Janeiro. Tudi v mestih Rio Grande in Porto-Allegre bili so zadnji čas boji. Po poslednjih poročilih iz Brazilije je vsak čas pričakovati kaké odločitve. Večina prebivalstva tudi želi konca teh bojov, naj že zmaga ta ali ona stranka, da se le sedanjemu stanju naredi konec. Če je verjeti zadnjim poročilom, so razmere za vstaše vadno ugodnejše. Tuje ladije se pa menda nečejo nič mešati vmes, naj le domačini sami stvari poravnajo mej seboj.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 9. oktobra.

(Vodnikov spomenik na Valvasorjevem trgu — oskrunjen. V noči od petka na soboto so zlikovci omažeževali Vodnikov spomenik s — konjskimi figami, katere smo še v soboto in nedeljo videli na spomeniku. — Tako pobalinstvo moramo najstrožje obsojati ter pričakujemo od oblasti, da bo v prihodnje onemogočilo take surovosti.

(Tombola.) Včerašnje lepo popoldne zbralo se je k tomboli na tisoče in tisoče ljudstva v „Zvezdi“, kjer je igrala vojaška godba. — Prvo tombolo (200 kron) je dobil mestni učitelj g. Jak. Dimnik, drugo (100 kron) gđ. Marjeta Payerjeva. Manjše dobitke so zadeli: Fr. Kavčič, klepar, Štef. Keršič, krojač iz Šiške, Karl Šufraj, Ambrožič, krojač, Avg. Leibl, čevljarski vajenec, Fr. Belič, delavec pri Tónnies-u; Jos. Span, komij, Al. Höfler, stavec pri Bambergu in gspđ. Amalija Herman. — Ljudstvo se je vedlo dostojno in redno. — Čisti dobiček za blagi namen je, kakor se nam poroča prav lep. Hvala za to vsem onim, ki so se trudili za izvršitev te tombole.

(Iz seje deželnega šolskega sveta.) Imenovani so: za nadučitelja na trirazrednici v Dragatušu gosp. Kr. Engelmann, za nadučitelja na novi dvorazrednici v Šmihelu pri Novem mestu g. Ivan Barlé, za drugo mesto na isti šoli, g. Fr. Kalan, za učitelja na Dobravo pri Kropi, g. Fr. Lužar, za Hotič, g. Ivan Perko, za Knežak na tretje mesto gspđ. Rozalija Lenassi, za Črnomelj na četrto mesto gspđ. Ana Moos. — Otrokom iz Rovta, všolanim na Jesenice je dovoljen poldnevni počuk. — Profesorju Jos. Mätzlerju na gimnaziji v Kočevju dovolila se je tretja petletna doklada. — Gimnazijska učitelj v Novem mestu gg. Luka Pintar in Mat. Suháč sta v službi stalno potrjena ter jima je priznan naslov „profesorja“.

(Prijeti so tatico), ki je v Dolgih Poljanah na Vipavskem okradla posestnika Lovro Semič-a. Imenuje se Marija Krašna; dobili so pri njej denarja 4447 gld. Tatico in Martina Cotiča, ki je na sumu, da je bil pri tatvini v zvezi z njo, so izročili okrajnemu sodišču v Vipavo.

(Konj močnejši nego železnica.) Ko je današnji jutranji vlak dolenjske železnice vozil pri Lavrici proti Ljubljani, zagledal je strojevodja konja na železničnem tiru. Pravočasno je še vlak ustavil in konj, ki je med tem najbrže bral opomin „Pozor na vlak!“ — tak opomin namreč za sedanje omikane čase zadostuje brez pregraje, za vsacega torej tudi za živino — popihal jo je z železne ceste ter vlaku, katerega je ustavil, zopet milostno dovolil, da je vozil naprej proti Ljubljani. — Vsekakor bil je ta konj srečnejši, kakor ona krava, katero je gorenjski vlak pretekli petek tam nekje blizu Kranja povozil. Tudi tukaj vidimo, da so Dolenjci mnogo bolj uljudni nego Gorenjci!

(Umrl je) 7. vinotoka ob 5³/₄ č. g. Mihael Bolter, stolni vikar v Gorici po 18mesečnej mučnej bolezni previden večkrat s sv. zakramenti. Pokojni je bil rojen 28. avg. 1834 v Desklah, posvečen v mašnika 21. sept. 1857. Pogreb je bil 8. vinotoka ob 4¹/₂. Priporočamo pokojnega v memento. R. I. P.

(Državna podpora.) Ministerstvo za notranje stvari je v sporazumu s c. kr. finančnim ministerstvom obljubilo deželnemu odboru kranjskemu državní prispevek v vsoti 25.000 gld. v pokritje troškov za gradbeno razširjenje v prisilni delarnici in poboljševalnem zavodu v Ljubljani. Napominana

Tisk „Katoliške Tiskarne“ v Ljubljani.